

Prothemata in omnes epistolas Pauli

spicere solebatis: simulacra ituebamini. Adhuc
 qz vobis studio fuit et semper in deserto per dominum mur-
 murastis: ad egyptum unde vos manu valida
 eiecerat redire cupientes. Quid plura? Ita pa-
 tres vestri crebra puocatione dominum irritauerunt
 ut oēs in heremo morerentur: nec plus ex seniori-
 bus eorum quam duo homines terram repromissionis tra-
 rent. Sed quod antiqua replicamus: cum etiam si illa
 minime fecissetis de hoc solo nemo vos dignos
 venia iudicaret quod dominum christum prophetarum
 semper vobis vocibus repromissum non solum suscipere
 nolueritis: sed etiam morte pessima permisit. Quae
 ut nos cognouimus statim credidimus: cum nobis
 de eo antea non fuerit predicatum. Unde probatur:
 quod idolis seruiuimus: non obstinationi mentis: sed
 ignorantiae deputandum. Qui enim cognouit illico
 sequimur: olim utique sequeremur si antea cog-
 nouissemus. Sic autem vos de generis nobili-

tate iactatis: quasi non morum imitatio magis
 quam carnalis natiuitas filios vos faciat esse sacro-
 rum. Denique elau et hismael cum de stirpe sint abrae
 minime tamen in filiis reputantur. His taliter alter-
 cantibus: apostolus se mediis interponens ita
 partium dirimit questiones: ut neutrum eorum sua
 iusticia salute meruisse confirmet: ambos vero pro-
 pulos et scienter et grauius deliquisse. Iudeos
 quidem quod per preuaricationem legis deum inho-
 norauerint: Haec vero quod cum cognitum de crea-
 tura creatorem ut deus debuerint venerari: glo-
 riam eius in manufacta mutauerint simulacra.
 Utrosque etiam similiter veniam consecutos equi-
 les esse verissima ratione demonstrat: praesertim
 cum in eadem lege predictum sit et iudeos et ge-
 tes ad christi fidem vocandos esse ostendat. Quae
 obrem vicissim eos humilians ad pacem et con-
 cordiam cohortatur.

Glo. ordi.

Prothemata in omnes epistolas Pauli.

In epistolis quaedam sunt generalia que omnibus conue-
 niunt: quaedam specialia que ad singulas pertinent. Pri-
 mo consideranda sunt generalia: deinde videamus quae
 sunt specialia. Haec itaque sunt generalia. Quaeque sunt
 post euangelium scriptae sunt epistolae: cum in euangelio sit do-
 ctrinae perfectio: perfecta regula viuendi: honestorum quorumque morum
 integra conformatio. Est etiam quae dicitur epistolae: quae materia
 eorum: et cois interior omnium. Deinde quae dicitur ordine eorum et numero.
 Haec praedicta generalia sunt omnibus epistolis conuenientia. Haec vero speci-
 alia sunt. Quaeque enim quibus scribantur: et causa scribendi: quae etiam in
 singulis specialiter intendantur. Primum quae dicitur sic ridentur. Quod ideo
 scriptae sunt post euangelium ut in exordio nascetur ecclesiae nos per cal-
 lidas hereticorum perimiret oppugnationes: orietia quae vitia re-
 secaret: et post futuras excluderet quae dicitur. In euangelio namque
 sic dicta sunt quaedam: ut facile male intelligerentur: ambiguitas et er-
 rores subiret. Sicut illud quod dicitur: xxx. rps est baptizatus
 vni quaedam heretici voluerunt capere: ut nullum annum recte
 baptizaret. Erant etiam praeterea quaedam in euangelio sic obscure dicta:
 ut inde fideles etiam dubitarent. Itaque apostolus hereses has et alias
 quae tunc in ecclesia pullulabant extirpandas: ista apostolus scripsit epistolas.
 His itaque de causis praedictis post euangelium scriptae sunt epistolae. Haec
 superfluae. Sed quae admodum prophetae post legem: sic epistolae post euange-
 lia valde sunt utiles et necessariae. Quis enim in lege fuerit perfe-
 cta doctrina: nec aliud in prophetis quam in lege continetur: quaedam tamen
 tibi erant sub velamine dicta: quae in prophetis apertius expedita
 quodammodo dilucidantur.

Quandamque est quae dicitur opus a quibusdam vocat supradictio:
 Et tractum de parabola illa euangelica quae dicitur: Haec quaedam
 descendebar ab hierusalem et hiericho: et incidit in latrones. id est huma-
 num genus quod de celestibus hierusalem patria descendit in mundum: iter ma-
 lignos videlicet hostes. Qui etiam despoliauerunt eum: et plagas im-
 positis abierunt seminino relicto. id est diuersorum dogmatum erroribus
 eum subiugauerunt. Accidit autem ut sacerdos quaedam et lenita:
 dum transiret eadem via eo viso praerierunt. Lex enim et prophetae huma-
 num genus curare non valuerunt. Samaritanus autem custos ille verus
 videlicet christus iter faciens. id est carnem assumens: misericordia motus est. Et
 appropians alligauit vulnera eius infundens oleum et vinum. id est
 gratiae spiritus sancti: et noui testamenti doctrinam quae sic inebriat ut ter-
 renorum desideriorum obliuisci faciat. Et imponens illum iumento du-
 xit in stabulum et protulit duos denarios dicens stabulario: curam
 illi habe et si quid supero gaueris ego cum rediero reddam tibi.
 Dedit enim apostolus et ceteris doctoribus nouum et verum testamentum: quae
 plura supero gauerunt ut Paulus et multi alii. Prodest etiam per
 opus illa scala significari: in qua vidit iacob ascendentes et descen-
 dentes angelos: quorum typum gessit Paulus cum ad tertium caelum rap-
 tus est: ubi vidit secreta etc. Quod descendit etiam intantum humani-
 tati et fragilitati ut diceret: vir reddat debitum vroz.

Epistole dicitur supmissa. id est sup euangelium missa. Quatuor-
 tuordecim sunt epistolae: decem ad ecclesias: quatuor ad perso-
 nas: quae numero voluit ostendere euangelio et legi se recordare.
 Denarius

Nico. de lyra

Incipit penultimum fratris Nicolai de Lyra ordi-

Enis fratrum minorum in epistolas Pauli.
 Haec descripsi tibi tripliciter. Probat. rxi. quod verbum de
 sapie descriptione dicitur: Sapia pauli apostoli principalis con-
 sistit in cognitione domini nostri iesu christi per redemptionem huma-
 ni generis passi: pro quod dicitur Paulus. i. ad Cor. ij. Haec iudicia
 ut me aliquid scire iter vos nisi tamen iesu christum et hunc crucifixum.
 Haec autem sapientia describitur tripliciter. scilicet. in hebraeis. grecis. et lati-
 nis. sic figuratum fuerat in descriptione tituli crucis: quae scripta fuit
 hebraice: grece et latine. sic habet Job. xix. Per hoc est quod in tribus lin-
 guis facta fuit haec descriptio figuratum fuit fidei christi crucifixi per to-
 tum orbem fore generaliter publicanda: quod potissime impletum fuit per
 doctrinam Pauli apostoli et scripturas: pro quod potuit dicere verbum per
 assumptum: Ecce descripsi etc. In quod notantur quatuor cause huius apostoli
 doctrine. scilicet. effectiua: subiectiua: finalis et formalis. Circa primam
 est notandum quod Paulus fuit scriptor huius doctrine: quod notatur
 cum dicitur: Ecce descripsi. huius tamen fuit ministerialis: christus autem principalis
 pro quod dicit ad Gal. ij. Motum vobis facio fratres euangelium christi
 quod euangelizatum est a me: quod non est secundum hominem: neque enim ego habeo
 accepti illud neque didici sed per revelationem iesu christi. et ideo quod christus re-
 uelare et dicere haec doctrinam descripsit: prout inuenitur dicere po-
 tuit verbum Baruch: quod habet in liere. rxi. Ergo suo loquebat ad
 me quasi leges in libro oēs sermones istos et ego scribebam et volumi-
 ne attrameto. Baruch qui interpretatur benedictus figura fuit apostoli quod
 securus est misericordiam et benedictionem dei. Hieremias vero qui interpretatur
 excelsus deo: iesu christum figurauit quem deus per exaltauit et dedit il-
 li nomen quod est super omne nomen: quod dicitur Phil. ij. et ideo huius potuit dicere
 paulus apostolus christus: Ergo ore suo loquebat ad me quasi leges in libro. et
 distinxit et apte mihi reuelando: et ego scribebam secundum eius reuelatio-
 nem et volumine attrameto. epistolae enim suas saltem aliquas vel per aliquam
 parte eorum manu propria scripsit. vni in fine primae epistolae. Cor. ii. Sa-
 lutatio mea manu Pauli: supple scripta est. huius enim modo signa-
 bat epistolas suas per notariis scriptas ne sub nomine eius epistolae a fal-
 sis apostolis scriptae a fidelibus recipiantur. Circa secundam sciendum quod sicut in
 phia naturali corporum mobile est subiectum sub ratione absoluta et in
 partialibus libris sub rationibus determinat: ut corporum mobile ad finem
 tum in libro celi et mundi. et corporum mobile ad formam in libro de gene-
 ratione et corruptione: sic deus sub ratione absoluta est subiectum in sacra
 scriptura. in partibus vero est sub determinatibus rationibus: ut in veteri tes-
 tamento sub ratione creationis et gubernationis: et in nouo sub ratione
 redemptionis et generalis. In epistolis vero Pauli sub ratione magis de-
 terminata. scilicet. sub ratione redemptionis per suam passionem. ideo dicit
 Paulus. i. ad Cor. ij. Predicam christum crucifixum: in iudeis quidem
 scilicet dicitur: gentibus autem stulticia: ipsi autem vocatur iudeis atque grecis
 filium dei christum et dei sapientiam. Haec igitur sapientia doctrinae
 Pauli quae est causa subiectiua tangit cum dicitur: Et de qua dicit Hieremias.
 rxi. Haec vobis est annuntiamus quod ad patres nostros repromissio facta
 est christo per salutem mundi passuro. Circa tertiam considerandum quod cau-
 sa finalis huius doctrine est utilitas totius ecclesiae notata cum dicitur: Te-
 bi. id est ad utilitatem tuam: quod per haec doctrinam intellectam et opere adim-
 pletam habet vitam gratiae in presenti et gloriae in futuro de qua potest accipi quod
 dicitur Prover.

Denarius namq; ad decalogum legis: quaternari⁹ ad euangelia pertinet. Romanis i hac epistola scribit pro al tercatione que erat inter illos. Altercatio autem talis erat. Dicebant iudei se de genere abrae esse: se etiam legem et prophetas accepisse: et nunq; idola: sed vnuz verum deum coluisse: gentiles canes immundos appellabant. Contra gentiles se in auditu auris obedisse dicebant: quod ipsi in bono ingenio et sue nature ascribebant. Iudeos autem no solu no obedisse christo: veru etiam turpissima morte cum condemnasse dicebant. Ita ex vtraq; parte superbia: et nulla humilitas. Quibus se quasi medium interponit apostolus: vtroq; confutando: vt sic inuictet ad humilitatem: vt omnia attribuant gratie dei. Morem recte scribentium epistolas scriuat preponendo saluationem in qua captat beniuolentia a persona sua: vbi dicit: Paulus aplos scz xpi. A negotio vbi dicit: qd ante promiserat. Ab auctore: vbi dicit: qui factus est ei. Ad auditoribus: vbi dicit: in quib⁹ estis et vos vo. r. Assignatis rationibus operis numeri et ordinis epistolaru. Explicat deniq; vnde et quare apostol⁹ romanis scripserit: sup est de materia et intentione et modo tractandi exequit. Generalis omnium epistolaru materia est doctrina euangelij. Intentio monet ad obedendu euangelice doctrine. Preter hec autem in singulis pprias intentiones et materias requirit. Prima itaq; epistola materiaz habet romanoz vitia atq; gratie dei dona ad que eos hortat. Intentio eozu vitia increpare et ad vera pacē frai naq; concordia sub manu grē humiliare. Mod⁹ tractandi. Mōre scribentiu epulas salutationez pmittit. In q psonaz sua negotiu: et auctore negotij comedat in qb⁹ pgrue captat beniuolentia. Haymo post saluationem vtriusq; ptis vitia arguit ostendēs gentiles a naturali rone: et iudeos a lege exorbitasse. Deinde plurib⁹ modis ostendit iusticia et salute eoz vtriq; ee no p lege s p fide chri

stus vt a lege eos tollat et i sola fide xpi eos pstruat. Circa finē hō moralis subdit instructio: atq; in actioe grāz finē tenet epla. Inter oēs eplaz scriptozes i trib⁹ Paul⁹ singularit⁹ excellit. In opis scz pfditate: qz ceteris plurius et ad intelligēdu difficil⁹. In fidei assertionē: qz ad fidei catholice assertionē cōgrua auctoritatum legis et pphetie inducunt testimonia. In grē comedatione: qz ptra ar rogātes et supbos de suis opib⁹ psumentes p commendanda dei gratia prudenter et foriter dimicauit. Qui nimirum et in illo euidē tior clariorq; apparuit qz inf alia vehemēter ecclesiam dei psecut⁹ p quo summo dignus fuit supplicio: p maledictioe psecut⁹ ē grā: p dānatōne suscepit misericordiam: in qz spes nostra plurimum subleuat

Nico. de lyra

dicit Prover. iij. Precepta mea cor tuū custodiāt: lōgitudines enī diez et ānos vite et pacē apponēt tibi. Dicit ānos vite qtu ad vitā grē: et lōgitudinē diez qtu ad vitā glie q cōnitatē includit a parte post. et pacē. l. qetoz appetit⁹: qz d rōne finis vltimi ē q qetoz totalit⁹ ter appetitū. Circa qtu. s. causā formale ē sciēdum q duplex ē forma doctrine. s. forma tractat⁹ et forma tractādi. Forma tractādi est mod⁹ agēdi q triplex ē apud ppos. s. diffinitiu⁹: diuisiu⁹ et pbatiu⁹. et h triplici mō vtit aliūde aplos. vñ i epla ad Hebr. fidem diffinit di cēs: Fides ē substantia rez sperāda: argumētū n apparētū. Sitr. j. Cor. ij. grāz diuidit dices: Diuisiōes autē grāz sūt: idē āt spūs. et subdit: Alij qdē p spūm dāt sūm sapie rē. Sitr. j. Cor. xv. ex xpi resurrectione pbat resurrectionē generalē mortuoz ee futuraz sicut possibile ē i tali materia: et h formalis cā tāgif: cū d: Triplex: de q pot accipi qd d: Eccl. iij. Funicul⁹ triplex difficile rūpif. Forma hō tractat⁹ pstitit i diuisiōe doctrine. Diuidit autē tota doctrina in tres ptes sūm q tribus pcpuis gētib⁹ scribit. pmo romanis q pcell lebāt alias gētes i potētia. scdo greci q pcellēbāt alias gētes sapia. tertio hebreis q pcellēbāt i diuine legis noticia. Romanis tm scri pfit vnā eplaz que pmo exponet: sicut ē pma respectu aliarū. Explicat proemium: Incipit argumentuz.

Glo.ordi.

Romani. interpretant sub / limes siue tonātes: quia i / lo tempore quo aplos hanc epistolam ad eos misit cunctis dominabāt gentib⁹. Ideoz sub / limi oēs erāt omnibus populis et in / tonabant pcepta publica et priuata eozūq; fama omnium hominū resona bat in ore. b A corintho. Dige. Hanc eū de corintho scripsisse euidēter monstrat ex eo q dicit: Cōmendo vobis phebē forozē nostram ministrant ecclie q ē chencris. Chencris enī loē d: corintho vicinus imo port⁹ ipius corinthi. Et ex eo qd dicit: Salutat vos Caius hospes meus: de quo scribens corinthijs commemorat dicens: Gratias ago deo meo: q ne minem vestrū baptizauit nisi Crispū et Caium: Haymo autē ab athenis apostoloz scripsisse romanis dicit in his verbis: Ab athenis ciuitate grecoz scripsit apostolus romanis hanc epistolam: Quos nō ipse nō petrus vel aliquis duodecim apostoloz primū instruxit: sed qdam indeozū credentiū: qui fide xpi ab apostolis percepta venientes romam vbi princeps orbis residebat cui erant ipsi subiecti que apud hierosolimā dicerā romanis euāgelicauerūt. In ecclastica tamē histo ria sic legit: Claudij tēporib⁹ clemētia diuē puidētie petrum ad urbem romanā dēducit. Iste adueniēs pm⁹ in vrbe roma euāgelij sui clauib⁹ ianuā regni celestis aperuit. Hiero. sup pntē epistolā ad romanos vbi scriptū ē vt aliqd ipartiar vobis gaudij spūalis ait sic: Romanos petri p dicationē fidē tenētes: pfirmare se velle paul⁹ dicit. Hō q min⁹ accepissent a petro: s vt duob⁹ apostolis attestantib⁹ atq; doctozib⁹ eozū corroborec fides. Harū igit auctoritatū conflictū dirimētes dicem⁹ petrū primū p dicasse romanis qtu ad alios apostolos: sed nō primū qtu ad omēs credentes. Itē dicemus athenis epistole pte scripsisses: corinthi hō p fuisse: atq; inde romanis eam destinasse. Pro altercatioe scribit romanis: confutās modo iudeos: modo gētilēs: docens eos humiliari vt omnia attribuat grē dei. Iudei. Salutem generi suo. Hētes hō ingenio et nature attribuebant Prima hec ponitur: quia pimum gradum erroris destruit. Cōmendat personam et negotium: et auctorem negotij: in quib⁹ pgrue captat beniuolentiam.

Argumentuz in epistolā Pauli ad Romanos.

Romani sūt partē italie: hi puenti sunt a falsis apostolis: et sub nomine domini nostri iesu christi in legem et prophetas erant inducti. Hos reuocat aplos ad veram et euāgelicā fidē. b Scribens eis a corintho.

Nico. de lyra

Postilla Nicolai de lyra sup argumentum in epistolaz ad Romanos. Romani rē. In hoc argumēto ad compendiosam manifestationē dicendozū i subsequenti epistola tria breuiter tangūtur. quia pmo de scribitur illi quibus epistola illa est destinata: et hoc in principio argumenti: cum dicitur: Romani. scdo ponitur causa finalis vel quare scripta ē causa motiua. ibi: Hos reuocat apostolus tertio tāgitur locus a quo est transmissa. ibi: Scribens eis a corintho. Prima pars diuiditur in duas. qz pmo describitur a regione siue patria. ibi: Partis italie. scdo describitur a religione falsa. ibi: Hi puenti sunt a falsis aplos. vbi circa deceptionem tria tangūtur. primo deceptoros. ibi: A falsis apostolis. scdo forma deceptionis. ibi: Sub nomine dñi nostri iesu xpi. tertio materia in qua erant decepti. ibi: Quia in legem et pphetas erant inducti qtu. s. ad obseruantiam legalium et ceremonialium legis: quibus tamen xps finem imposuit. Circa causam finalem duo tanguntur. quia primo ponitur reuocatio ab errore falsitatis. ibi: Hos reuocat apostolus. scdo inuitatio ad cognitionem veritatis. ibi: Ad veram euāgelicam veritatem: ex qua breui diuisione satis patent partes argumenti. Circa vero tertiam partem que tangit locum a quo transmissa est epistola altercatio est et doctorum saltem verbalis controuersia: Nam dicit Haymo q ab athenis ciuitate grecoz sic transmissa romanis: quos non ipse non petrus vel aliquis. xij. apostolorum primū instruxit: sed quidam indeozū credentiū: qui fide xpi ab apostolis percepta venientes romam vbi princeps orbis residebat que apud hierosolimam didicerant romanis euāgelicauerunt. Origenes vero dicit eam missam a corintho: cui consonat finis pntis argumenti. cum dicitur: Scribens eis a corintho. et p isto inducēt qd scribit apostolus ca. vl. pntis epse: Cōmēdo vobis phebē forozē nostraz que est in ministerio ecclie q ē chencris. Chencris hō vt dicit Origenes locus dicit corintho vicin⁹: imoportus ipius corinthi. Harū auctoritatum conflictus dissolui pot vt dicitur Paulū partē epistole scripsisse athenis. corinthi vero p fuisse atq; eam deinde romanis destinasse.

Incipit epla

Postilla